

משפיעות

רעיונות לפרשת השבוע מתוך תורתו של הרב יצחק גינזבורג שליט"א

לך לך: אסור לוותר על כלום!

שלשת הסיפורים מופיעים ברצף, ולאחר מכן מגיע ברית בין הבתרים, בו קורה משהו מוזר...

ברית! מה פתאום גלות?

מיד לאחר מכן, הבורא ואברהם כורתים ברית. אברהם לוקח מספר בהמות ומבתר אותם, ומניח את הבתרים מול אחד השני. כאשר יורד הלילה, הבורא מתגלה אל אברהם ומבשר לו בשורה מעניינת:

וְהָיָה הַשָּׁמֶשׁ לְבֹאֹא וְתִרְדָּמָה נִפְלָה עַל אַבְרָם וְהָיָה אֵימָה חֲשֵׁכָה גְדֹלָה נִפְלֶת עָלָיו. וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם יָדַע תֵּדַע כִּי גֵר יִהְיֶה זְרַעְךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וְעֹבְדֵם וְעָנוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה:

מבשורה זו, בשורת הגלות, נבעו כל הגלויות מאז גלות מצריים עד זו הנוכחית. דווקא במעמד נשגב ופלאי זה, ברית נצחית בין אברהם לבורא, הבורא מבשר לאברהם בשורה קשה זו.

מניין הגיע העונש הזה? מדוע באמת נגזרה גלות על זרעו של אברהם? שלשה חכמים דנים על כך בגמרא, וכל אחד מציע תשובה נפרדת. לכאן נכנסים שלשת הסיפורים שהבאנו לעיל. זוכרים?

גיוס, פספוס וחוסר אמונה

האפשרות הראשונה היא של רבי אבהו בשם רבי אלעזר: אברהם נענש "מפני שעשה אנגריא בתלמידי חכמים", כלומר הטיל על תלמידיו עבודת כפייה, כמו מלך המגייס את נתיניו. הוא הוציא אותם מבית המדרש אל שדה הקרב, במקום לבטוח בבורא ולדעת שהניצחון יבוא בזכות לימוד התורה שלהם.

האפשרות השנייה היא של שמואל: אברהם נענש "מפני שהפריז על מדותיו של הקדוש ברוך הוא", כאשר שאל "במה אדע כי אירשנה". הבורא הבטיח לו את הארץ, והיה עליו לסמוך על ההבטחה בלי להרהר ובלי לבקש סימן.

שתי התשובות הללו מתקבלות על הלב. אפשר להבין שאדם גדול נתפס על רגע קטן של חוסר בטחון או על בקשת סימן מיותרת המורה על פקפוק עדין. התשובה השלישית, של רבי יוחנן, מפליאה באמת, ועליה נתעכב. תתכוננו...

השבוע נקרא את פרשת לך לך, ונתחיל ללמוד על אברהם אבינו ועל ראשית העם היהודי. לאחר שבשבוע שעבר אברהם נולד וגדל, השבוע הוא מצווה "לך לך מארצך" ולצאת לשליחות לא נודעת. במאמר השבוע נלמד על השליחות של כל אחד מאיתנו, נלמד על סוד הגלות, ואפילו נגלה מדוע באמת יצאנו לגלות כה ארוכה...

מלחמה, וויתור ובקשת סימן

פרשת לך לך גדושה בסיפורים על ראשית תולדות העם היהודי. נתחיל בהבאת שלשה סיפורים מעניינים מהפרשה, ובהמשך המאמר נראה איך ומה לומדים מהם.

הסיפור הראשון הוא סיפור מלחמת ארבעת המלכים. מסופר כיצד ארבעה מלכים קדמונים נלחמים מול חמשה מלכים. ארבעת המלכים מביסים את החמשה, ולוקחים את אנשיהם בשבי.

לוט, אחיו של אברהם, שהיה גר בסדום תחת מלכות ברע, נלקח בשבי יחד עם ארצו. כאשר אברהם מגלה זאת, הוא יוצא למלחמה מול ארבעת המלכים על מנת להשיב את השבי. הוא לוקח איתו למלחמה את 813 תלמידיו (ולדעה אחרת, את אליעזר עבדו בלבד) ואיתם מנצח את המלחמה. הוא משיב את השבי ומביס את ארבעת המלכים.

הסיפור השני מגיע כהמשך לראשון: כאשר אברהם חוזר מהמלחמה, מלך סדום מודה לאברהם על הניצחון ושחרור עמו, ומבקש ממנו בקשה: "תן לי הנפש, והרכוש קח לך" – תן לי לפחות את אנשי ארצי אותם הוצאת מהשבי (ששייכים לך מן הדיו), ואת הרכוש שהצלת תשאיר אצלך. אברהם לא מוכן לקחת ממלך סדום אפילו שרוך נעל, ומחזיר לו את כל הנפש וגם את כל הרכוש. עד כאן הסיפור השני.

בהמשך הפרשה, מסופר על כך שהבורא מוציא את אברהם החוצה ומראה לו את הכוכבים, ומבקש מאברהם לספור אותם. כאשר אברהם אומר שלא יתכן לספר את הכוכבים, הבורא אומר לו שגם זרעו לא יוכל להיספר. אברהם מאמין לבורא. לאחר מכן, כאשר הבורא אומר לו כי כל ארצו, ארץ כנען, תהיה שלו – הוא מבקש מהבורא סימן. "במה אדע כי אירשנה?" עד כאן הסיפור השלישי.

השבי נשאר אצלי...

רבי יוחנן אומר שאברהם נענש "שהפריש בני אדם מלהכנס תחת כנפי השכינה, שנאמר: תן לי הנפש והרכוש קח לך". להיכנס תחת כנפי השכינה פירושו להתקרב אל הבורא ולהצטרף לאמונה בו. כשמלך סדום ביקש את אנשיו בחזרה, אברהם הסכים. הבקשה הייתה הגיונית לגמרי – אלה אנשי ארצו של המלך – ואברהם נענה לה ברוחב לב. ודווקא כאן, לדברי רבי יוחנן, נקבע גורל הגלות כולה, עד סוף כל הדורות.

במבט ראשון, אברהם נוהג כאן באצילות מופלאה. הוא חזר מניצחון גדול, אינו מוכן לקחת ממלך סדום אפילו שרוך נעל, ומשיב לכל אחד את מה שלו. אילו קראנו את הסיפור בלי דברי רבי יוחנן, היינו משבחים אותו על כך. רבי יוחנן מלמד אותנו להסתכל על אותו רגע בעיניים אחרות, בעיניים של שליחות: מה יכול היה לקרות לאנשים האלה, לו נשארו אצל אברהם?

כדי להרגיש את גודל הדבר, צריך לדמיין את התמונה. אברהם חוזר מן המלחמה, ואחריו צועדים אלפים ורבבות של שבויים. אנשים פשוטים שנקלעו לשבי, ואף אחד מהם אינו מחפש אמונה. כולם עומדים עכשיו בידיו. אילו אמר למלך סדום "את הנפש אני לוקח", הוא היה עושה בהם את מה שעשה כל חייו: מלמד, מסביר ומקרב, מגלה להם את הבורא, עד שכל אחד מהם היה מוצא בעצמו את האמונה האמיתית ובוחר להתגייר.

המפרשים מוסיפים פרט מטלטל: בין אותם שבויים היו נשמותיהם של המצרים, אלה שבעתיד ישעבדו את בני ישראל ויענו אותם. אילו קירב אותם אברהם כבר אז, לא הייתה גלות מצרים כלל, כי העמים כבר היו מתקרבים אל הבורא. ההזדמנות עמדה לפניו, שלמה ומוכנה, והוא החזיר אותה למלך סדום.

מה?! אבל בזה אני הכי!

כאן נמצא עיקר הפליאה. מכל הדברים בעולם, אברהם נתבע ונענש דווקא על הדבר שהיה בו הכי טוב. כבר בתחילת הפרשה מסופר שאברהם ושרה יצאו מחרן יחד עם "הנפש אשר עשו בחרן", ורש"י מפרש שאלה האנשים שהכניסו תחת כנפי השכינה: אברהם גייר את האנשים, ושרה גיירה את הנשים. זה היה עניין חייו, ועליו מסר את נפשו. איש בעולם לא היה מנוסה ממנו בקירוב לבבות.

ודווקא אליו באה הטענה: הייתה לפניך הזדמנות פז לקרב רבבות בבת אחת, ויתרת עליה. נכון, אתה איש חסד שבטבעיות תיתן את כל כולך לזולת, אבל על ויתור ופספוס

כזה אי אפשר לעבור בשקט. על הוויתור הזה נגזרה גלות עד ביאת המשיח.

כל אחד מאיתנו מכיר משהו מן התחושה הזאת. כל אחד עובר מצבים בו היו לו הזדמנויות פז לעשות טוב ולפעול, לשנות את הגישה אל החיים, ופספס אותם. בדרך כלל אנחנו מעבירים רגעים כאלה בקלות, הרי עשינו כל כך הרבה טוב. סיפורו של אברהם מלמד כמה עמוק נוגעת השליחות באדם. היא מבקשת את כולו, ובכל פעם שנפתחת לפניו הזדמנות, היא קוראת לו לקפוץ עליה בלי חשבון...

אברהם קירב גרים משום שזה היה שליחותו, ובכוחו היה לקרב את העולם כולו. מי שקיבל כוח לקרב עולם שלם ומסתפק בחציו, נתבע על החצי שנשאר. וכך גם אצלנו: דווקא בדור שלנו פתוחה הזדמנות גדולה להפיץ את אור ה' ולקרב אליו את העולם כולו. מי שידוע זאת ונשאר שקט על שמריו, מחמיץ את עיקר השליחות שלו. והגמרא מראה עד כמה הדבר חוזר אלינו, רק כדי שנשים לב לחשיבות: השעבוד הגיע בסופו של דבר דווקא מידי אותם אנשים שאברהם יכול היה לקרב. אילו באמת היינו שמים לב ליוקר ההזדמנות הנקראת בדרכנו, לא היה שעבוד כלל.

אז מדוע באמת יצאנו לגלות כה ארוכה? הגלות נולדה מהזדמנות שהוחמצה, והתיקון שלה נמצא בהזדמנויות שלנו: בהתמסרות ללימוד התורה בלי להביט על שום הפרעה, באמונה תמימה ובטחון מוחלט בה', ובעיקר – בשימוש בכל הכלים שלנו, באמונה, בחכמת התורה ובכוח המלחמה על מנת להפיץ את אור ה' בכל העולם כולו. "לך לך" קורא לאברהם לצאת לשליחות, והקריאה הזאת ממשיכה אל כל אחד מבניו, בכל יום ובכל מפגש.

אכן, אם נפנים את המסר הנוקב הזה, יתכן שבאמת ניגש אחרת אל השליחות. לכל אחד יש שליחות, והרבה פעמים על האדם להשליך מעליו את מעטה "איש החסד" שבחיים לא יגזול אומה ממלכה, ולשים לב מה באמת עומד מולנו. אפילו אברהם, איש הנתינה הגדול, היה צריך לעמוד על שלו ולקרב את עמו של מלך סדום לבורא.

עלינו להתאמץ לשים לב איפה אנחנו בסיפור הזה. כאשר אשים לב להזדמנות פז שלא מתאימה לגמרי עם התדמית שלי ועם הדרך בה אני חי, אנסה לשים לב מה באמת עומד מולי. גם אם כל חיי מלאים בעשייה, אין לדלג על הזדמנות פז. דווקא את המקום הזה אברהם אבינו השאיר לנו כדי לתקן, כי זאת יש בכוחנו, ודווקא בדור שלנו.

[מעובד בהשראת התוועדות של הרב, ר"ח שבט תשע"ח]

מפי גדולי החסידות

הוא יכול ולתקן. הצדיקים רואים היכן השליחות שלהם, והולכים לשם בעצמם. את שאר בני האדם הבורא מביא בדרכים לא צפויות אל המקום בו הם צריכים לפעול.

[מעובד על פי לוח היום יום, א' מרחשון]

אומר רבי שלום דוב בער מליובאוויטש:

מאז שאמר הבורא לאברהם לך לך, ואברהם יצא ונדד ממקום למקום, כל אדם הולך בדרכיו על פי ההשגחה העליונה, אל המקום שבו ממתנינים לו הניצוצות שרק

התוכן אינו מוגה על ידי הרב. העלון נכתב על ידי תלמידים, האחראיות על הכותבים בלבד.

אהבתם את העלון? רוצים לקבל אותו בכל שבוע לדוא"ל? הצטרפו לרשימת התפוצה, ע"י שליחת בקשה לכתובת הדוא"ל של העלון. לכל ענייני העלון, פניות, הערות והקדשות, יש לפנות לכתובת alon@alonmashmaut.org. נשמח לקבל את תגובתכם!

בקרו באתר שלנו: alonmashmaut.org